

УДК 338.43

Н. С. Танклевська,
д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів,
ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет"
ORCID ID:0000-0003-2906-4051

В. В. Ярмоленко,
асистент кафедри економіки та фінансів, ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет"
ORCID ID:0000-0001-7567-0082

О. О. Синенко,
голова ПСП "Батьківщина"
ORCID ID:0000-0001-9942-0707

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.15.11

МОДЕРНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОГО АГРОБІЗНЕСУ

N. Tanklevskaya,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Economics and Finance,
Kherson State Agrarian University
V. Yarmolenko,
Assistant Professor of Economics and Finance, Kherson State Agrarian University
O. Sinenko

MODERNIZATION OF THE FINANCIAL MECHANISM IN THE FIELD OF REGIONAL AGRIBUSINESS

У статті розглянуто визначення фінансового механізму та досліджено складові фінансового механізму у сфері регіонального агробізнесу. Визначено, що основними складовими регіонального фінансового механізму аграрних підприємств виступає державна підтримка (державні програми розвитку), кредитування, інвестування та страхування. Досліджено стан фінансування, інвестування та страхування аграрного сектору Херсонської області. Доведено, що значну роль у фінансовому механізмі у сфері регіонального агробізнесу відіграє кредитування, особливо на пільгових умовах. Окреслено ряд проблем, які стають на заваді ефективній реалізації фінансового механізму у сфері регіонального агробізнесу. Головними проблемами є доступність дешевих джерел фінансування, недосконалість системи фінансової підтримки галузі, недостатньо привабливий інвестиційний стан регіону тощо. Виходячи з проблематики, було запропоновано низку напрямів модернізації фінансового механізму функціонування підприємств аграрної сфери, реалізація яких допоможе вийти аграрному бізнесу регіону на новий рівень.

The article considers the definition of the financial mechanism and examines the components of the financial mechanism in the field of regional agribusiness. It is determined that the main components of the regional financial mechanism of agricultural enterprises are state support (state development programs), lending, investment and insurance. The state of financing, investment and insurance of the agricultural sector of Kherson region is studied. It is proved that lending plays a significant role in the financial mechanism in the field of regional agribusiness, especially on preferential terms. Investment and insurance also play an important role in the financial mechanism in the field of regional agribusiness. A number of problems that hinder the effective implementation of the financial mechanism in the field of regional agribusiness are outlined. The modern financial mechanism in the field of regional agribusiness needs further development and modernization, especially in the context of decentralization and globalization challenges. The main problems are the availability of cheap sources of financing, the imperfection of the financial support system of the industry, the unattractive investment status of the region, low interest in the proposed agricultural products and low confidence in insurance companies, insufficient popularity of soft loans, etc., which require attention authorities. Based on the issues, a number of areas of modernization of the financial mechanism of functioning of agricultural enterprises were proposed. Modernization of the financial mechanism in the field of regional agribusiness is to improve and refine the methods, levers of influence on the formation and use of financial resources and financial regulation to ensure the functioning and development of the industry. It must take into account changes in accordance with the latest requirements and norms of economic life. Therefore, it is advisable to use a systematic approach to the implementation of such a mechanism based on the implementation of the proposed areas of modernization of the financial mechanism in the field of regional agribusiness.

Ключові слова: агробізнес, фінансовий механізм, регіональний агробізнес, фінансування, інвестування, страхування, державні програми, кредитування.

Key words: agribusiness, financial mechanism, regional agribusiness, financing, investing, insurance, state programs, crediting.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах ринкової економіки України, активізації глобалізаційних процесів, посилення міжнародної конкуренції, особливої актуаль-

ності набувають питання, пов'язані з розвитком та підтримкою конкуренції, удосконаленням фінансових важелів на забезпечення конкурентоспроможності підприємств. У цьому кон-

тексті має важливе теоретичне і практичне значення формування дієвого фінансового функціонування підприємства і його адаптація до ринкових умов.

Розробка ефективного фінансового механізму розвитку економіки в Україні, в тому числі й у аграрному секторі, потребує поетапного й поглибленого дослідження, теоретичної та методологічної розробки, а також накопичення необхідного практичного досвіду. Сутність проблематики полягає в тому, що необхідного наукового й практичного підґрунтя для динамічної й послідовної розробки фінансового механізму регіонального агробізнесу як у вітчизняній, так й у зарубіжній практиці недостатньо. За словами І.О. Бланка, "... на сучасному етапі все більше число підприємств усвідомлює необхідність перспективного управління господарською діяльністю на основі наукової методології передбачення її напрямів і форм, адаптації до загальних цілей розвитку підприємства й вимог зовнішнього середовища, що змінюються" [1].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Значний внесок у теорію і практику дослідження фінансового механізму у сфері регіонального агробізнесу зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені: М.І. Баканов, А.Д. Шеремет, І.А. Бланк, Т.Г. Васильців, С.Б. Довбня, Н.Ю. Гічова, П. Дойль, В.П. Дьяченко, С.В. Мішина, О.Ю. Мішин, С.П. Міщенко, І.М. Пістунов, О.П. Антонюк, І.Ю. Турчанинова, М. Портер та інші. Проте багато питань стосовно сучасного стану та можливих шляхів модернізації фінансового механізму у сфері регіонального агробізнесу недостатньо висвітлені, що потребує детальних досліджень у цьому напрямі.

ЗАВДАННЯ СТАТТІ

Завданням дослідження є оцінка сучасного стану та виявлення можливих напрямів модернізації фінансового механізму у сфері регіонального агробізнесу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Фінансова політика своє практичне значення знаходить у фінансових заходах підприємства, що реалізуються через фінансовий механізм. Фінансовий механізм є сукупністю способів організації фінансових відносин, які використовуються підприємством з метою забезпечення сприятливих умов для його економічного розвитку в майбутньому. Фінансовий ме-

ханізм підприємства — система управління фінансами, призначена для організації взаємодії фінансових відносин і грошових фондів з метою оптимізації їх впливу на кінцевий результат діяльності підприємства [2].

На нашу думку, фінансовий механізм досить складна система, керувати якою надзвичайно важко, але це дуже дієвий механізм, який дає змогу розв'язати практично всі проблеми фінансової політики та фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. Одним із пріоритетних завдань економічної політики на сучасному етапі в Україні є поглиблення реформи фінансової системи. Фінансовий вплив на соціально-економічний розвиток, що лежить в основі формування і реалізації фінансової політики, здійснюється не автоматично сам по собі, а через структуру фінансового механізму, яка становить досить складну систему впливу на різні сторони фінансової діяльності. З огляду на це фінансовий механізм аграрних підприємств повинен бути адекватним (відповідати) стану фінансової системи та економіки загалом, а тому в ньому повинно бути обґрунтоване визначення і практичне застосування методів та інструментів [3].

Основними складовими регіонального фінансового механізму аграрних підприємств виступає державна підтримка (державні програми розвитку), кредитування, інвестування та страхування.

Сучасний розвиток сільського господарства регіону не можливий без ефективного фінансового механізму. Важливу роль при цьому відіграє державна фінансова підтримка аграрного сектору економіки. На фінансування аграрного сектору Херсонської області у 2018 році було залучено 175,7 млн грн коштів з різних джерел: 71,2 млн грн — кошти, що надійшли по програмах міжнародної технічної допомоги, які діють на території Херсонської області, 104,5 млн грн — бюджетні кошти, які надходили по державним програмам підтримки агропромислового комплексу та з обласного бюджету. У тому числі за напрямом "Фінансова підтримка фермерських господарств" на Херсонщині було залучено 5,4 млн грн — це 3 місце по Україні. Досить активно агровиробники області брали участь у програмах "Надання кредитів фермерських господарствам" (залучено 2,2 млн грн), "Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградарств та ягідників і нагляд за ними" (залучено 13,1 млн грн), "Державна підтримка галузі тваринництва" (залучено 14,8 млн грн) та по напрямку часткової компенсації придбаної

Таблиця 1. Стан залучення пільгових кредитів суб'єктами господарювання агропромислового комплексу Херсонської області та надання фінансової підтримки у 2018 році (тис. грн)

Україна	Херсонська обл.	Регіон	Кількість підприємств, які залучили пільгові кредити		Залучено пільгових кредитів								Стан використання бюджетних коштів			
			Короткострокові		Середньострокові		В тому числі:		В тому числі:				Доведені бюджетні асигнування		Фактично перераховано позичальникам	
			В тому числі:		В тому числі:		В тому числі:		Короткострокові		Середньострокові		В тому числі:		В тому числі:	
									В тому числі:		В тому числі:		В тому числі:		В тому числі:	
719	32	Кількість підприємств, які залучили пільгові кредити - всього														
546	27	Всього														
308	23	Які мають чистий дохід (виручку) від реалізації до 20 млн грн														
63	4	Які провадять діяльність з вирощування та розведення тварин														
175	0	Інші														
265	8	Всього														
155	8	Які мають чистий дохід (виручку) від реалізації до 20 млн грн														
22	0	Які провадять діяльність з вирощування та розведення тварин														
88	0	Інші														
9 168 476,15	224 295,34	Разом														
1 131 752,02	87 229,34	Які мають чистий дохід (виручку) від реалізації до 20 млн грн														
2 517 634,07	137 066,00	Які провадять діяльність з вирощування та розведення тварин														
5 519 090,06	0,00	Інші														
7 985 238,23	211 081,00	Всього														
790 347,99	74 015,00	Які мають чистий дохід (виручку) від реалізації до 20 млн грн														
2 318 944,94	137 066,00	Які провадять діяльність з вирощування та розведення тварин														
4 875 945,30	0,00	Інші														
1 183 237,92	13 214,34	Всього														
341 404,03	13 214,34	Які мають чистий дохід (виручку) від реалізації до 20 млн грн														
198 689,13	0,00	Які провадять діяльність з вирощування та розведення тварин														
643 144,76	0,00	Інші														
266 000,00	5 761,90	Доведені бюджетні асигнування														
265 912,95	5 761,90	Фактично спрямовано до областей														
81 076,25	5 438,69	Всього														
73 756,34	323,21	Які мають чистий дохід (виручку) від реалізації до 20 млн грн														
111 080,36	0,00	Які провадять діяльність з вирощування та розведення тварин														
87,1	0,0	Інші														
		Залишок*														

Джерело: сформовано автором за даними [7].

вітчизняної сільськогосподарської техніки (залучено 37,4 млн грн). Окрім державних програм, сільське господарство Херсонської області отримало потужну допомогу із обласного бюджету — на поновлення зрошення 2018 року було виділено 20 млн грн — це найбільша підтримка у напрямі серед українських регіонів [4].

У 2019 році сума фінансової підтримки складала 145,6 млн грн. За державною програмою "Державна підтримка тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва)" в область з державного бюджету залучено 40,7 млн грн. За програмою "Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів" використано 25,1 млн грн на відшкодування відсоткової ставки комерційних

банків 70 позичальникам за 120 кредитними угодами. За програмою "Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними" освоєно 9,8 млн грн бюджетних коштів для компенсації 5 суб'єктам господарювання витрат за придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур та винограду. За програмою "Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників" за напрямом часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання українського виробництва 299 господарств Херсонщини за придбані 536 одиниць сільгосптехніки та обладнання отримали 39,6 млн грн. За програмою "Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств" фермерські господарства отримали 16,7 млн грн. За напрямом часткової компенсації вар-

тості насіння с/г рослин вітчизняної селекції — 3 млн грн. За напрямом часткової компенсації вартості придбаної вітчизняної сільгосптехніки (15%) — 9,8 млн грн. За напрямом часткової компенсації відсотків за залученими кредитами — 1 млн грн. Крім того, 90 фермерських господарств (з них 13 — новостворені) отримали бюджетну субсидію на одиницю оброблюваних угідь на загальну суму 2,9 млн грн. 35 фермерських господарств отримали поворотну фінансову підтримку за програмою "Надання кредитів фермерським господарствам" на суму 13,7 млн грн. В обласному бюджеті на 2019 рік на реалізацію заходів, спрямованих на розвиток агропромислового комплексу, було передбачено видатки у сумі 9,7 млн грн, фактично профінансовано 9,7 млн грн [5].

Значну роль у фінансовому механізмі у сфері регіонального агробізнесу відіграє кредитування, особливо в умовах обмеженості у власних коштах. Специфікою кредитування підприємств агробізнесу є залучення пільгових кредитів (табл. 1) та лізингового кредитування [6].

Кількість аграрних підприємств Херсонської області, які залучили пільгові кредити у 2018 році становила 32 господарства, що складає 4,45% від кількості таких підприємств по Україні та на 7 підприємств більше, ніж у 2016 році по області та 3, ніж у 2017 році. Сума пільгових кредитів аграріям Херсонщини склала 224,3 млн грн, що становить 2,4 % від суми пільгового кредитування аграрної сфери по Україні. При цьому ця сума на 63,5 млн грн більше, ніж у 2015 році. Короткострокові пільгові кредити у 2018 році склали 94% від загального пільгового кредитування агробізнесу області.

Також важливу роль у фінансовому механізмі у сфері регіонального агробізнесу відіграють інвестування та страхування. Так, у Херсонській області на 01.07.2019 року було в реалізації 30 інвестиційних проектів в аграрній сфері, при цьому сума залучених коштів склала 1 022 млн грн. Агросстрахування є визнаним засобом нивілювання ризиків в агробізнесі, зокрема у 2018 році було заключено 57 договорів страхування на суму 649,3 млн грн, застраховано площа 61,5 тис га. При цьому середня ставка премій становить 3,7% або 387 грн/га, що вище, ніж у середньому по Україні, відповідно 3,1% та 214 грн/га [7, 8].

Таким чином, під час реалізації фінансового механізму у сфері регіонального агробізнесу виникають певні проблеми в частині недосконалості механізму фінансової підтримки га-

лузі, доступу до дешевих джерел фінансування, в підвищенні інвестиційної привабливості агросфери, недостатня зацікавленість та недовіра до страхових компаній та продуктів, які вони пропонують, недостатня популярність пільгового кредитування тощо.

Отже, сучасний фінансовий механізм потребує подальшого розвитку й модернізації. Модернізація фінансового механізму полягає в покращенні та удосконаленні методів, важелів впливу на формування і використання фінансових ресурсів та фінансове регулювання з метою забезпечення функціонування й розвитку підприємства. Вона має враховувати зміни відповідно до новітніх вимог і норм економічного життя. Модернізація проходить в кілька етапів. На першому етапі процесу модернізації фінансового механізму необхідно встановити зв'язок між фінансовими ресурсами та організаційною структурою підприємства. На цьому етапі приймається рішення про розподіл грошових коштів, які надійшли до підприємства, між його структурними підрозділами та їх зосередження на заданих напрямках діяльності. Наступний етап передбачає урегулювання проблем з потрібним обсягом грошових коштів та іншими видами ресурсів. Результатом його є складання бізнес-плану [1; 3].

Процес модернізації має проходити з дотриманням таких принципів:

1. Жорстка централізація фінансових ресурсів. Вона забезпечить швидку маневреність коштів підприємства, їх концентрацію на головних напрямках діяльності господарства, що дасть змогу отримати в майбутньому максимальний прибуток.

2. Чітке фінансове планування всіх наявних фінансових ресурсів, що дає змогу в перспективі розподілити грошові надходження між структурними підрозділами господарства і визначити основні напрями їх витрат. У планах має міститися оцінка майбутніх об'ємів продаж продукції, цін на цю продукцію, банківські відсотки, можлива кількість залучених коштів, сума очікуваного прибутку тощо.

3. Формування на підприємстві страхових резервних коштів, що мають забезпечувати стійкість і стабільність функціонування підприємства при коливанні ринкової кон'юнктури.

4. Обов'язкове виконання всіх фінансових зобов'язань підприємства перед партнерами, кредиторами.

Отже, доцільно згрупувати основні напрями модернізації у відповідну схему (рис. 1).

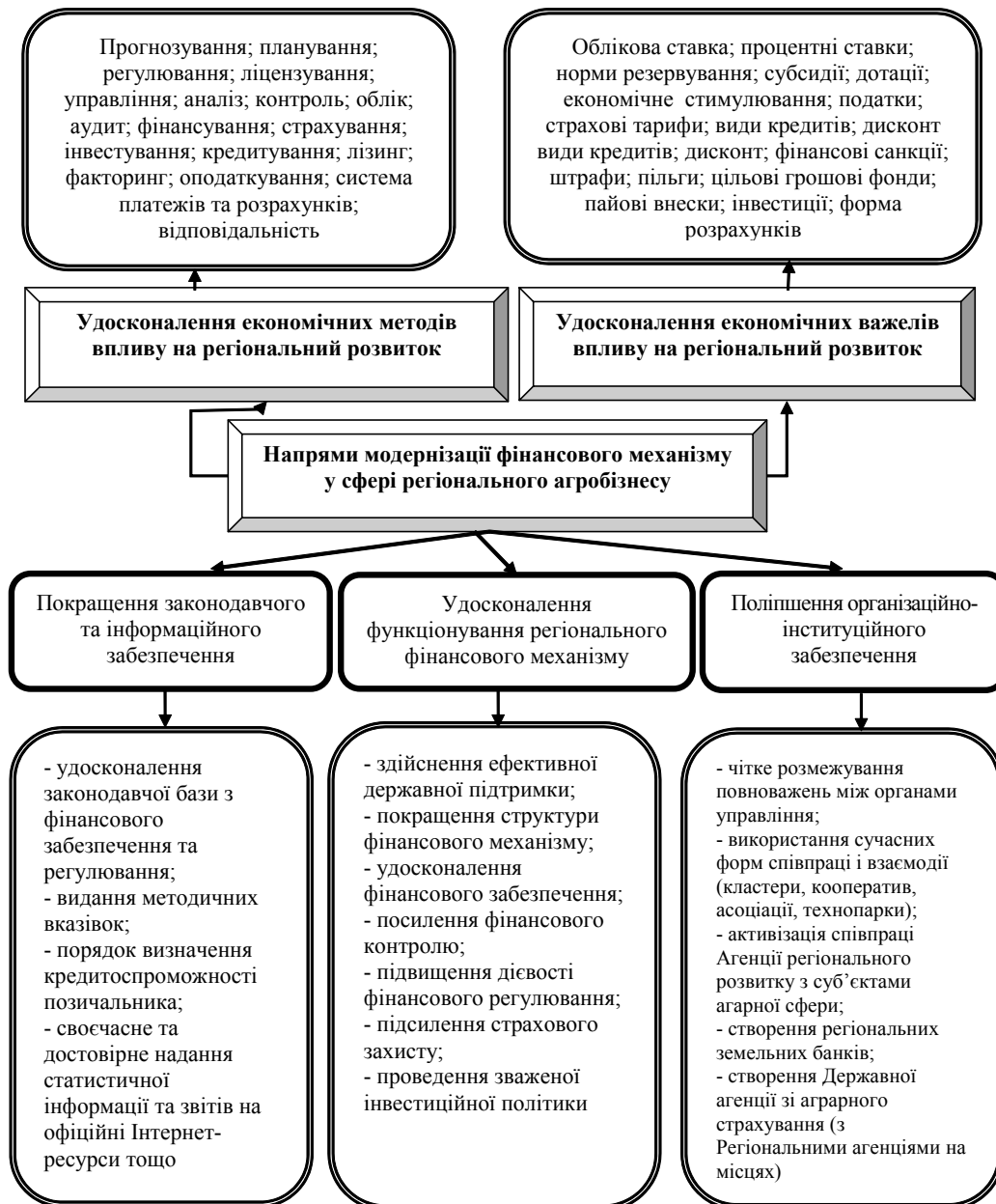

Рис. 1. Напрями модернізації фінансового механізму у сфері регіонального агробізнесу

Виходячи з вищезазначеного доцільним буде виокремити такі основні напрямки модернізації фінансового механізму у сфері регіонального агробізнесу:

1. Удосконалення економічних методів впливу на регіональний розвиток: використання сучасних методів прогнозування та планування; забезпечення ефективного регулювання; застосування ефективної системи ліцензування; використання сучасних ефективних концепцій управління; систематичне проведення аналізу, контролю, обліку та аудиту; використання дієвого механізму фінансування та страхування; активізація залучення інвестицій, в тому числі й іноземних; пошук та впровадження доступних кредитних програм для аграрних

підприємств регіону; використання альтернативних форм фінансування сільськогосподарських підприємств регіону, зокрема лізинг, факторинг, ІРО; вдосконалення системи оподаткування сільського господарства регіону; застосування ефективної системи розрахунків та платежів; соціальна відповідальність аграрного бізнесу перед мешканцями громад.

2. Удосконалення економічних важелів впливу на регіональний розвиток: застосування прийнятної облікової та процентної ставок; встановлення єдиної ефективної норми резервування; використання субсидій, дотацій, економічне стимулювання; податки; страхові тарифи; види кредитів; дисконт; види кредитів; дисконт; фінансові санкції; штрафи; пільги; цільові

грошові фонди; пайові внески; інвестиції; форма розрахунків.

3. Покращення законодавчого та інформаційного забезпечення: удосконалення законодавчої бази з фінансового забезпечення та регулювання; видання методичних вказівок; порядок визначення кредитоспроможності позичальника; своєчасне та достовірне надання статистичної інформації та звітів на офіційні Інтернет-ресурси.

4. Удосконалення функціонування фінансового механізму у сфері регіонального агробізнесу [9; 10]:

— здійснення ефективної державної підтримки розвитку фермерських господарств. Вона здійснюється через державний фонд підтримки фермерських господарств, який є державною бюджетною установою та виконує функції з реалізації державної політики щодо фінансової підтримки становлення і розвитку фермерських господарств;

— покращення структури фінансового механізму. Вона є досить складною і включає в себе декілька різних елементів. Саме множинність фінансових взаємозв'язків зумовлює застосування великої кількості елементів фінансового механізму, що у свою чергу відображає специфіку фінансового забезпечення діяльності суб'єктів підприємництва, визначає характер взаємодії суб'єктів підприємництва з зовнішнім середовищем і полегшує управління фінансовими ресурсами;

— удосконалення фінансового забезпечення в частині впровадження ефективних методів фінансування, зокрема через ІРО, дешеві кредитні ресурси, випуск облігацій. Саме від забезпеченості фінансовими ресурсами залежить функціонування аграрних господарств. Швидкі темпи зміни економічної ситуації в країні та витрати, які направлені на ефективне реагування на ці зміни, потребують значних обсягів коштів для досягнення цілей діяльності господарств і пошук джерел залучення фінансових ресурсів;

— посилення фінансового контролю за діяльністю суб'єктів господарювання. Фінансовий контроль є необхідним елементом системи управління фінансовими ресурсами підприємства. Він може здійснюватися як внутрішньою службою аудиту господарства, так і з залученням зовнішніх аудиторських компаній. В результаті цих перевірок відповідальна особа складає звіт і даними цього звіту керівництво підприємства приймає рішення щодо подальших фінансових операцій;

— підвищення дієвості фінансового регулювання в частині доопрацювання та прий-

няття відповідного фінансового законодавства. Для відкритого та ефективного функціонування аграрних підприємств необхідно розробити спрощену процедуру виконання податкових зобов'язань, провести завершення земельної реформи, затвердити ефективну стратегію розвитку сільського господарства;

— підсилення страхового захисту аграрних підприємств від настання ризиків. Оскільки сільське господарство є досить ризиковою галуззю, то страхування є доволі ефективним методом збереження фінансових ресурсів у разі настання кризових явищ. Страхувати аграрії можуть майбутні врожаї від несприятливих погодних умов (засухи, повені, вітрів тощо), сільськогосподарських тварин від хвороб, падежу стада, а також своє майно;

— проведення зваженої інвестиційної політики. Особливістю аграрної економіки України є те, що інвестиційне навантаження здійснюється в основному виробниками, фактично фінансуючи виробництво з власних доходів. Частка власних грошових коштів виробників у загальному обсязі інвестицій постійно зростала протягом 2012—2016 рр. і дорівнювала 69,4% 2016 року.

5. Поліпшення організаційно-інституційного забезпечення:

— чітке розмежування повноважень між органами управління;

— використання сучасних форм співпраці і взаємодії (кластери, кооператив, асоціації, технопарки);

— активізація співпраці Агенції регіонального розвитку з суб'єктами аграрної сфери;

— створення регіональних земельних банків;

— створення Державної агенції зі аграрного страхування (з Регіональними агенціями на місцях).

ВИСНОВКИ

Отже, виходячи з проведеного дослідження, можна констатувати, що сучасний фінансовий механізм у сфері регіонального агробізнесу потребує подальшого розвитку й модернізації, особливо в умовах розвитку децентралізації та глобалізаційних викликів. З'ясовано, що під час реалізації фінансового механізму у сфері регіонального агробізнесу виникають певні проблеми в частині недосконалості механізму фінансової підтримки галузі, доступу до дешевих джерел фінансування, в підвищенні інвестиційної привабливості агросфери, недостатня зацікавленість та недовіра до стра-

хових компаній та продуктів, які вони пропонують, недостатня популярність пільгового кредитування тощо, які потребують уваги як місцевих, так і державних органів влади. Таким чином, модернізація фінансового механізму у сфері регіонального агробізнесу полягає в покращенні та удосконаленні методів, важелів впливу на формування і використання фінансових ресурсів та фінансове регулювання з метою забезпечення функціонування й розвитку галузі. Вона має враховувати зміни відповідно до новітніх вимог і норм економічного життя. Тому доцільно використовувати системний підхід до реалізації такого механізму на основі впровадження запропонованих напрямів модернізації фінансового механізму у сфері регіонального агробізнесу.

Література:

1. Бланк И. А. Финансовая стратегия предприятия. К.: Ника-Центр: Эльга. 2004. 720 с.
2. Фінанси. Підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. Київ: Знання, 2008. 611 с.
3. Танклевська Н.С., Карнаушенко А.С. Розвиток фінансування інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Монографія. Херсон: Айлант. 2015. 184 с.
4. Як і за які гроші розвиватиметься АПК на Херсонщині в 2018 році. Південна Інформаційна Компанія. 2017. 26 грудня. URL: <https://pik.ua/news/url/jak-i-za-jaki-groschi-rozvivatimetsja-apk-na-hersonschini-v-2018-rotsi> (дата звернення 22.06.2020).
5. Департамент розвитку сільського господарства та зрошення представив інформацію про виконання бюджету за 2019 рік. Херсонська обласна державна адміністрація. 2020. 12 березня. URL: <https://khoda.gov.ua/departament-rozvitku-s%D1%96lskogo-gospodarstva-ta-zroshennja-predstaviv-%D1%96nformac%D1%96ju-pro-vikonannja-bjudzhetu-za-2019-r%D1%96k> (дата звернення 22.06.2020).
6. Танклевська Н.С. Сучасні тенденції розвитку кредитної політики в аграрній сфері України. Науковий вісник НУБіП. Вип. 145. 2010. С. 387—395.
7. Інформаційно-аналітичний портал АПК України. Державний сайт України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua> (дата звернення 25.06.2020).
8. Танклевська Н.С., Ярмоленко В.В. Тенденції розвитку страхування сільськогосподарських культур в Україні. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Економіка". 2018. Вип. 1 (51). С. 381—386.
9. Мацьків В.В. Фінансовий механізм забезпечення розвитку підприємств. Інноваційна економіка. 2013. № 11. С. 194—199. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_11_31 (дата звернення 25.05.2020).
10. Танклевська Н.С. Зарубіжний досвід фінансово-кредитного забезпечення розвитку аграрних підприємств. Вісник Аграрної науки Причорномор'я. 2008. С. 81—87.

References:

1. Blank, I. (2004), Finansovaya strategiya predpriyatiya [Financial strategy of the enterprise], Nika-Tsentr: El'ga, Kyiv, Ukraine.
 2. Yuriya, S. And Fedosova, V. (2008), Finansy [Finances], Znannya, Kyiv, Ukraine.
 3. Tanklevs'ka, N. and Karnauschenko, A. (2015), Rozvytok finansuvannya innovatsiynoyi diyal'nosti sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstv [Development of financing of innovative activity of agricultural enterprises], Aylant, Kherson, Ukraine.
 4. Southern Information Company (2017) "How and for what money the agro-industrial complex will develop in the Kherson region in 2018", available at: <https://pik.ua/news/url/jak-i-za-jaki-groschi-rozvivatimetsja-apk-na-hersonschini-v-2018-rotsi> (accessed 22.06.2020).
 5. Kherson Regional State Administration (2020), "The Department of Agricultural Development and Irrigation presented information on the implementation of the budget for 2019", available at: <https://khoda.gov.ua/departament-rozvitku-s%D1%96lskogo-gospodarstva-ta-zroshennja-predstaviv-%D1%96nformac%D1%96ju-pro-vikonannja-bjudzhetu-za-2019-r%D1%96k> (application date 22.06.2020).
 6. Tanklevs'ka, N. (2010), "Current trends in the development of credit policy in the agricultural sector of Ukraine", Naukovyy visnyk NUBiP, V. 145, pp. 387—395.
 7. Information and analytical portal of the AIC of Ukraine (2020), available at: <https://agro.me.gov.ua/ua> (access date 25.06.2020).
 8. Tanklevska, N. and Yarmolenko, V. (2018), "Trends in crop insurance in Ukraine", Naukovyi visnyk Uzhhorod- dskoho universytetu. Seriiia "Ekonomika", vol. 1, pp. 381—386.
 9. Mats'kiv, V. (2013), "Financial mechanism for ensuring the development of enterprises", Innovatsiyna ekonomika, vol. 11, pp. 194—199, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_11_31 (access date 25.05.2020).
 10. Tanklevs'ka, N. (2008), "Foreign experience of financial and credit support for the development of agricultural enterprises", Visnyk Ahrarnoyi nauky Prychornomor'ya, pp. 81—87.
- Стаття надійшла до редакції 20.07.2020 р.